

<http://www.aish.co.il/h/pes/p/48869602.html>

מכת ארבה – ע"פ מדרשי חז"ל

מאת רנית אברמוביץ

המכה השמינית, ארבה – צבא זוללי הירק.

המאמר הקודם: מכת ברד.

שמות י', א'-כ'

ויאמר ה' אל משה: בא אל פרעה, כי אני הכבדתי את ליבו ואת לב עבדיו למען שיתי [שאני אשים] אותתיי אלה בקרב, ולמען תספר באזני בנך ובן בנך...

ויבא משה ואהרן אל פרעה ויאמרו אליו: כה אמר ה'... שלח עמי ויעבדוני. כי אם מאן אתה לשלח... הנני מביא מחר ארבה בגבולך. וכיסה את עין הארץ... ואכל את יתר הפלטה הנשארת לכם מן הברד, ואכל את כל העץ הצומח לכם מן השדה. ומלאו בתיך ובתי כל עבדיך... [ארבה כבד] אשר לא ראו אבותיך... מיום היותם על האדמה עד היום הזה....

ויאמרו עבדי פרעה אליו: עד מתי יהיה זה לנו למוקש? שלח את האנשים, ויעבדו את ה' אלוקיהם. הטרם תדע כי אבדה מצרים?!

ויאמר אליהם [פרעה, אל משה ואהרן] לכו ועבדו את ה'... מי ומי ההולכים?
ויאמר משה: בנערינו ובזקנינו נלך, בבנינו ובבנותינו, בצאננו ובבקרנו נלך....
ויאמר אליהם: ... לא כן. לכו נא הגברים ועבדו את ה'... ויגרש אותם מאת פני פרעה.

ויאמר ה' אל משה: נטה ירך על ארץ מצרים בארבה. ויעל על ארץ מצרים, ויאכל כל עשב הארץ....

ויט משה את מטהו... וה' נהג רוח קדים... כל היום... וכל הלילה..., ורוח הקדים נשא את הארבה. ויעל הארבה על כל ארץ מצרים, וינח בכל גבול מצרים, כבד מאוד. לפניו לא היה כן ארבה כמוהו, ואחריו לא יהיה כן. ויכס את עין כל הארץ, ותחשך הארץ, ויאכל את כל עשב הארץ, ואת כל פרי העץ אשר הותיר הברד. ולא נותר כל ירק בעץ ובעשב השדה בכל ארץ מצרים.

וימהר פרעה לקרא למשה ולאהרן ויאמר: חטאתי לה' אלוקיכם ולכם... והעתירו לה' אלוקיכם ויסר מעלי רק את המוות הזה.

ויצא... ויעתר... ויהפוך ה' רוח ים חזק מאוד, וישא את הארבה ויתקעהו ימה סוף – לא נשאר ארבה אחד בכל גבול מצרים.

ויחזק ה' את לב פרעה, ולא שילח את בני ישראל.

אומר המדרש – יבואו אנשים ויטענו שלא הוגן להאשים את פרעה. אם ה' הכביד את ליבו, איך אפשר לצפות ממנו לתקן את מעשיו? ואם כן, למה הוא נענש? עונה על כך ר' שמעון בן לקיש: שטויות! נותנים לאדם הזדמנות ראשונה שנייה ושלישית לשנות את התנהגותו, כמה הזדמנויות צריך עוד לתת לו?! אין ברירה, צריך להעניש אותו על מעשיו – והקב"ה הזהיר את פרעה **חמש פעמים** עד שהכביד את ליבו כדי שיענש ביתר המכות.

הקב"ה משחק עם המצרים. בכל פעם שלב העם מתרכך, הוא מכביד את לב פרעה, ובכל פעם שליבו של פרעה מגלה סימני חולשה, הקב"ה מכביד את לב העם – כל זה כדי להחליש את מצרים מחד, ומאידך לגלות את עצמו בעולם.

זמן מה חלף מאז מכת הברד. החיטה והעשב הרך החלו לזקוף קומה. גדמי העצים, החלו ללבלב ולפרוח מחדש – אביב במצרים.

עניי מצרים, לא הצטערו ממכת הברד – להם ממילא לא היו עבדים, בקר או שדות שייפגעו. ויותר מכך, אם מידי שנה היה עליהם לטפס על העצים כדי לקטוף לעצמם תאנים ותמרים, כעת, שבר הברד את ענפי העצים, ולהם לא נותר אלא ללקט כמויות רבות של פרי הישר מן האדמה.

שוב נשלח משה להזהיר את פרעה מפני המכה הממשמשת ובאה, ושוב מסרב פרעה לשלוח את עם ישראל למדבר. אך הפעם חל שינוי בתסריט הקבוע כאשר החרטומים מביעים דעה עצמאית ומבקשים מפרעה לשחרר כבר את בני ישראל, לפני שמצרים תיחרב כליל.

פרעה קורא שוב למשה ולאהרן, ומברר מי בדיוק אמור לצאת למדבר. משה מבהיר שמדובר **בכל עם ישראל – נשים וגברים, צעירים, זקנים ואפילו תינוקות – ובכל רכושם.**

פרעה "הסוחר" מסכים לשחרר לכמה ימים את הגברים, אבל לא את בני משפחותיהם, כדי שהם לא יברחו לתמיד (בדומה לשיטה הסובייטית), וכשמשה מסרב ל"הסדר", הוא מגרש אותם מעל פניו.

שוב מטה משה את ידו לעבר ארץ מצרים, ורוח מזרחית מתחילה לנשב. יממה שלמה חולפת, זמן מיוחד שניתן למצרים כדי להתחרט על מעשיהם ולחזור בתשובה – אך לשווא. המצרים לא מנצלים את ההזדמנות.

והנה בבוקר, עננה כהה עולה מן המזרח, עננה שהולכת ומתקרבת אל מצרים עם הרוח. ואין זה סתם ענן, אלא ענן כבד שמחשיך לגמרי את אור היום, ולפתע, אינספור חרקים מעופפים צונחים מן השמים, ונפלים בכל מקום – על בני האדם, על הפסלים, על העצים והצמחים, על הבתים... עד שלא נותר דבר שאפשר לראות מבעד לכיסוי השורץ.

אילו רק הורשה להם, היו החגבים מתפרשים וגולשים לארצות הסמוכות, ובעיקר לארץ גושן הדשנה, אבל אסור להם. והם כל כך צפופים, עד שהם עומדים זה על זה ומסתירים לחלוטין את אור השמש ואת פני הארץ.

הארבה מתחיל לכרסם – מיליוני פיות קטנים נוגסים בכל פיסת ירק שנותרה מן הברד, מיליוני רגלים זעירות מתחככות בכל הנקרה בדרכן – חי, צומח ודומם. תוך זמן קצר הפכה הארץ כולה למדבר שממה, לא נותר עלה ירוק, לא נותר זרע, לא נשאר פרי. והמוני הארבה, למרות שחיסלו את כל האוכל, לא התרוממו כדרכם לעוף למקום אחר, אלא חדרו לבתי המצרים וחיפשו שם משהו לנשנש.

המצרים? כמו שראינו, למצרים יש אופי אופורטוניסטי אמיתי, בכל מצב הם מנסים לנצל את ההזדמנות לטובתם – הם מוציאים כל כלי שיש ברשותם ואוספים לתוכן ערמות, ערמות של ארבה – המאכל היחיד שנותר עבור הימים הבאים. הם הורגים את הארבה, קולים אותו ומולחים אותו – לכל הפחות לא ימותו ברעב.

מכת הארבה כבדה יותר מכל ארבה שאי פעם היה או יהיה במצרים. שבעה סוגי חגבים שונים הצטרפו יחד, כל אחד זולל ומכרסם את המאכלים האהובים עליו, ואפילו את הענפים הקשים יותר. היצורים זוחלים על פניהם של המצרים, שורטים ונושכים אותם, ומסמאים את עיניהם.

למצרים כנראה הייתה נטייה לספח לעצמם שטחים באזור הגבול. לא עבר זמן רב כל כך מאז מכת הצפרדעים, ושוב יש להם סכסוכי גבולות עם בני חם. גם הפעם באה המכה ויישבה את המחלוקת – מקומות שבהם יש ארבה שייכים למצרים, כל השאר, של בני חם.

הפעם פרעה מתחיל להרגיש בלחץ. גם כסף לא יוכל לעזור לו כדי לקנות מזון, אם לא נותר שם צמח על האדמה – למאכל אדם או בהמה. אין מלך בלי עם, ואין עם בלי אוכל.

הוא ממחר לקרוא למשה, ומתחנן שיאמין לו שהפעם הוא רציני. כן, הוא ירשה לעם ישראל לצאת למדבר, יותר הוא לא ישקר, רק שהמוות הנוראי הזה יעזוב את מצרים.

משה לא מסרב. תפילתו נענית בצורה מושלמת. רוח מערבית עזה מתחילה לנשב, סוחפת עמה את כל הארבה – החי, המת, הקלוי, המומלח והמשומר. הארבה שבשדות, הארבה שבבתים והארבה שבחביות, בכדים ובשאר הכלים – ומשליכה לתוך ים סוף.

עד שלא נותר אף ארבה בכל מצרים.

למה דווקא ארבה?

1. מפני שהמצרים השתמשו בבני ישראל כעבדים לזרוע ולעבד את השדות.

2. כדי שאף מצרי לא יחשוב שהברד הביא לו ברכה, כולל העניים כפי שהסברנו קודם.

המאמר הבא: מכת חושך.

***לכל השואלים, כל המאמרים מבוססים על מדרשי חז"ל (לפרטים נוספים קראו את מאמר ההקדמה).**

ניתן לקרוא מאמר זה גם בקישור הבא: <http://www.aish.co.il/h/pes/p/48869602.html>

אהבתם את המאמר? בתור ארגון ללא מטרת רווח, aish.co.il נתמך על ידי קוראים כמוכם שמאפשרים לנו להמשיך לפעול ולספק מאמרים בעלי רלוונטיות ותוכן משמעותי לחיים לעשרות אלפי קוראים ברחבי העולם.

כל הזכויות שמורות © 1995 - 2016 אש התורה - <http://www.aish.co.il>